

รูปแบบการใช้และคุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย: กรณีศึกษาการใช้ น้ำมนต์แก้ววัดรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร*

PATTERNS OF USE AND THE SPIRITUAL VALUE OF SACRED WATER IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY THAI SOCIETY: A CASE STUDY OF THE USE OF SACRED WATER FROM NINE TEMPLES AROUND RATTANAKOSIN ISLAND BANGKOK

ณัฐนันท์ ศุกรสิงห์*, ณัฐพร ไข่มุกข์

Nutthanin Souppornsingh*, Nattaporn Kaimook

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author E-mail: nutthanin2014@outlook.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา รูปแบบการใช้และคุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย: กรณีศึกษาการใช้ น้ำมนต์แก้ววัดรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร จากแนวคิดด้านสัญลักษณ์วิทยาการศึกษาการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ เกี่ยวกับรูปแบบการใช้และคุณค่าทางใจของน้ำมนต์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดย 1) เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1.1) เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบทฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย 1.2) เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ งานวิจัย บทความ หนังสือ และ 1.3) ข้อมูลสื่อออนไลน์ เกี่ยวกับรูปแบบการใช้และคุณค่าทางใจของน้ำมนต์ 2) การลงพื้นที่เก็บข้อมูล จากประชากรตัวอย่าง จำนวน 10 คน ซึ่งมีรายละเอียด 2.1) ไปทำบุญ ไหว้พระ 9 วัด คือ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร และ 2.2) มีรูปแบบ คติการใช้ น้ำมนต์ และ 3) คุณค่าทางใจของการใช้น้ำมนต์ โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ประชากรตัวอย่างมีอิสระในการตอบคำถาม เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลการวิจัยตั้งแต่มิถุนายน พ.ศ. 2567 - มกราคม พ.ศ. 2568 ระยะเวลา 8 เดือน เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 3.1) มีรูปแบบการใช้ น้ำมนต์ คือ การจิบ การประพรม การอาบ และ 3.2) การมองคุณค่าทางใจของน้ำมนต์ว่าเป็นของสูง มีความบริสุทธิ์ของศักดิ์สิทธิ์ ที่มาจากพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นจึงมีคติการใช้ น้ำมนต์ที่สอดคล้องกับการมองคุณค่าทางใจ คือ “การใช้น้ำมนต์ที่บ้น้ำอื่นที่จะนำมาผสม”

คำสำคัญ: คุณค่าทางใจของน้ำมนต์, น้ำมนต์แก้ววัด, สังคมไทยร่วมสมัย, คติชนวิทยา

Abstract

This research article aims to study Patterns of use and The spiritual value of Sacred Water in the context of contemporary Thai society: a case study of the use Sacred water from nine temples around rattanakosin island Bangkok, using a framework based on the concept of Semiology that studies symbolic meaning (signifier). Used to study pattern of use and the spiritual value of sacred water. This is a qualitative research: 1) To study where the researcher gathered relevant data from: 1.1) Primary documents: These include the Tripitaka scriptures and translated commentaries, such as the Suttanta Pitaka (Sermon Section) of the Khuddaka Nikaya and the Dhammapada (Dharmic Verses) edition from Mahamakut Rajavidyalaya University 1.2) Secondary documents: These include research studies, articles, and books. 1.3) Online media: These include contemporary references on study the use and the spiritual value of Sacred water. 2) For Fieldwork that to study a sample population of 10 people. There are details: 2.1) Go make merit and pay homage to the Buddha at 9 temples for example: Temple of the Emerald Buddha, Wat Chanasongkhram Ratchaworamahawihan, Wat Phra Chettuphon Wimon Mangkhalaram Ratchaworamahawihan, Wat Suthat Thepwararam Ratchaworamahawihan, Wat Arun Ratchawararam Ratchaworamahawiharn, Wat Kalayanamitr Varamahavihara, Wat Rakhang Khositaram Woramahawihan, Wat Saket Ratchaworamahawihan and Wat Bowonniwet Vihara 2.2) There is a pattern and a belief of using Sacred water. 3) There is the spiritual value of Sacred water. By using an open - ended questionnaire to allow the sample population the freedom to answer questions. The researcher collected and analyzed these data between June 2024 and January 2025, over a period of eight months. To present descriptive information for the findings of the research show that 3.1) There are patterns for using Sacred water: sipping, sprinkling, and bathing. 3.2) Viewing the spiritual value of Sacred water as something high pure Sacred things coming from sacred space. Therefore, there will be a folklore for using Sacred Water that is consistent with the view of the spiritual value “Using Sacred water over other water that will be mixed”

Keywords: The Spiritual Value of Sacred Water, Sacred Water from Nine Temples, Contemporary Thai Society, Folklore

บทนำ

ในสังคมไทยมีคติความเชื่อถึงอำนาจของน้ำมนต์ถึงความเป็นสิริมงคลเป็นดั่งเกราะคุ้มครองป้องกันอันตราย โดยน้ำที่ผ่านพิธีการปลุกเสกหรือผ่านการสวดมาแล้วที่นิยมเรียกกันว่า “น้ำพระปริตร” นั้น ผู้ที่นำน้ำมนต์ไปใช้ก็มีคติความเชื่อในอำนาจของน้ำนั้นด้วยการผ่านการปลุกเสก “ปริตร” ที่แปลว่าความต้านทาน การป้องกัน รักษาเครื่องต้านทานเครื่องป้องกันรักษา วิธีป้องกันรักษา จากคติความเชื่อแต่ดั้งเดิมในเรื่องน้ำที่ได้นำมาใช้ในพื้นที่

ศักดิ์สิทธิ์ในโลกสมมติ โลกตำนาน ความเชื่อที่ใช้ในการควบคุมสังคมในรูปแบบของกฎหมายข้อบังคับ ในแนวคิดเรื่องการกำจัดความมึลทินน้ำที่นำมาใช้ในพิธีกรรมเพื่อเสริมสร้างความศักดิ์สิทธิ์ล้วนอยู่ในบริบทของน้ำที่มีความเป็นสิริมงคล และในพื้นที่แห่งความเป็นจริงของโลกสามัญชน (สุริยา รัตนกุล และศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิง, 2555) รวมถึงน้ำในทางกายภาพของร่างกายมนุษย์ใช้สำหรับชะล้างสิ่งสกปรกทางหลักคิดทางวิทยาศาสตร์อย่างสมเหตุผล ในความเป็นจริงว่าสิ่งใดเรียกว่าสกปรกเช่นเดียวกับเมื่อครั้งสมัยพุทธกาลที่มีพระภิกษุอาพาธด้วยโรคท้องเสียจนจมปัสสาวะ อุจจาระของตนเองอยู่นั้น พระพุทธเจ้าได้ให้พระอานนท์นำน้ำมาถวายพระพุทธเจ้าเพื่อให้พระองค์ทรงรดน้ำและพระอานนท์ทำความสะอาดโดยที่พระพุทธเจ้าทรงจับทางศีรษะและพระอานนท์ยกทางเท้าให้พระภิกษุนอนบนเตียง เป็นการพยาบาลพระภิกษุรูปนั้น (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2560) การใช้น้ำเพื่อชำระล้างสิ่งสกปรกซึ่งเป็นคติความเชื่อของการล้างมลทินสิ่งอัปมงคลซึ่งไม่ได้เกี่ยวกับความสะอาดในทางโลก แต่ด้วยการใช้การสวดมนต์เข้ามากำกับน้ำมีเรื่องพิธีกรรมสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดอานุภาพกับน้ำให้เป็น “น้ำมนต์” ที่ผ่านพิธีกรรมซึ่งถือได้ว่าปรากฏการณ์การใช้น้ำมนต์ที่นำมาใช้ในฐานะของสิ่งที่เป็นมงคลมีความศักดิ์สิทธิ์เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตที่มีความคุ้นชินเกี่ยวกับการนำน้ำไปใช้ น้ำซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับชีวิตโดยทางกายภาพของร่างกายแล้วน้ำ คือพลังชีวิตที่สำคัญเพราะถ้าเราต้องสูญเสียน้ำในร่างกายไป 50% ก็ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ซึ่งปรากฏการณ์ทางกายภาพสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับน้ำทั้งสิ้น ชีวิตของเราจึงขึ้นกับปริมาณน้ำที่สมดุลภายในร่างกายชีวิตที่ดีมีความสุขสุขภาพดีขึ้นอยู่กับการดูแลสุขภาพร่างกายให้มึน้ำที่สะอาดอยู่ภายใน 70% การดูแลสุขภาพให้ดีมีความสุขก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้น้ำอยู่ในร่างกายของเราอย่างสมดุล สะอาด (วรารณ ศิริพัฒน์, 2552) ในบทความวิชาการ “น้ำ” (Water) ได้กล่าวถึงความสำคัญของน้ำว่าเป็นสารประกอบที่มีมากถึง 3 ใน 4 ส่วน ของพื้นโลก โดยส่วนใหญ่นั้นจะมีอยู่ในสภาพน้ำเค็มในทะเลและในมหาสมุทรประมาณ 97% ถ้าโลกปราศจากน้ำ สิ่งมีชีวิตบนโลกก็ไม่สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้น้ำจึงมีความสำคัญกับชีวิต (พระมหาสมปาน ชาติโร, 2557) น้ำจึงอยู่คู่ร่างกายของมนุษย์และอยู่ในฐานะเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคมในรูปแบบของ “น้ำมนต์” หรือน้ำที่ผ่านการปลุกเสก ซึ่งพบว่าน้ำเปรียบเสมือนตัวแทนสัญลักษณ์ในเรื่องของความเป็นสิริมงคลสิ่งดีงามจากตำราพรหมชาติคำว่า “สิริมงคล” จะตรงกันข้ามกับ “กาลกิณี” ที่หมายถึง เสนียดจัญไรลักษณะที่เป็นสิ่งอัปมงคล สำหรับแนวคิดในทางพระพุทธศาสนานั้นในเรื่องชั้น 5 ของรูปธรรมและนามธรรมที่มีการแบ่งออกเป็น 5 กอง ซึ่งรูปชั้น 5 คือ กองรูป เวทนาชั้น 5 คือ กองเวทนา สัญญาชั้น 5 คือ กองสัญญา สังขารชั้น 5 คือ กองสังขาร และวิญญาณชั้น 5 คือ กองวิญญาณซึ่งเรียกรวมกันว่าเป็นเบญจขันธ์หรือชั้น 5 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561) ซึ่งรูปชั้นหรือกองรูปของร่างกายมนุษย์นั้นประกอบไปด้วยดิน น้ำ ลม ไฟ เหมือนกับวัตถุอื่น ๆ ในโลก ชี้ให้เห็นว่าร่างกายของคนเรานั้นประกอบไปด้วยธาตุพื้นฐาน 4 อย่าง และน้ำเป็นส่วนของรูปชั้นเมื่อน้ำเป็นสิ่งที่ใกล้ชิดทั้งภายในร่างกายมนุษย์และเป็นวัตถุธาตุที่คุ้นชินในวิถีชีวิตของมนุษย์ น้ำซึ่งมีความเกี่ยวข้องในพิธีกรรมที่เรียกว่า “น้ำมนต์” นี้จึงไม่ใช่สิ่งที่แปลกใหม่หรือสิ่งที่ไม่คุ้นชินสำหรับพุทธศาสนิกชน

น้ำมนต์ที่พุทธศาสนิกชนนำมาใช้ในการประพรมศีรษะ ประพรมร่างกาย ประพรมภายใน ภายในอกบ้านใช้ในการดื่ม การอาบน้ำมนต์ ด้วยมึคติความเชื่อว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ ที่มีความเป็นสิริมงคล ช่วยขจัดปัดเป่าสิ่งที่เป็นอัปมงคลได้ ขจัดอันตรายภัยพิบัติต่าง ๆ ได้นั้น สืบเนื่องมาตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาลมีการกล่าวถึงการทำน้ำมนต์และการสวดมนต์ในสมัยพุทธกาล เมื่อครั้งมีการเกิดทุกข์ภัยในกลุ่มเจ้าลิจฉวีที่เมืองไวสาลี ในครั้งนั้นมีการใช้บทสวด

พุทธมนต์ 12 ตำนาน ในสถานการณ์ที่มีการระบาดของโรค องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้สวดมนต์บทรัตนสูตร เป็นหนึ่งในบทสวดที่ใช้ทำนํ้ามนต์จะเรียกว่าเป็นการสวดพระปริตร เพื่อใช้ขจัดปัดเป่าโรคร้ายและอุปัทวันตราย ทั้งมวลให้ประชาชนปลอดภัยจากโรคระบาด สำหรับการประพรมนํ้าพระพุทธมนต์หรือนํ้ามนต์ที่ผ่านการปลุกเสก จากพระสงฆ์นั้นจะเรียกว่า นํ้าพระพุทธมนต์ ในครั้งนั้นมีการนํ้าพระพุทธมนต์มาใช้ในครั้งแรกเมื่อครั้งที่ต้องการ ขจัดภูตปิศาจที่เมืองไวยาสี ตามที่ปรากฏข้อมูลกล่าวถึงในพระสูตร พระไตรปิฎก และอรรถกถาแปลพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบทฉบับมหาโมกฺคผลนิกาย (มูลนิธิมหาโมกฺคผลนิกายในพระบรมราชูปถัมภ์, 2565) ที่เป็นนํ้าพระปริตรในครั้งนั้นเป็นการประพรมนํ้าพระพุทธมนต์รอบกำแพงเมืองโดยพระพุทธรูปพร้อมภิกษุสงฆ์ จำนวนมากเสด็จไปตามคํานิมิตต์ ทรงมีพุทธบัญชาให้พระอานนท์พุทธอนุชาสวดรัตนสูตรอันว่าด้วยพระคุณของ พระรัตนตรัยเพื่อขจัดโรคร้ายและอํานวยสวัสดิ์มงคลแก่ชาวเมืองไวยาสีและในครั้งนั้นก็มีฝนตกลงมาท่าใหญ่เพื่อ ชำระล้างพื้นที่ที่มีทุกข์ภัยให้สะอาดปราศจากโรคภัยอีกด้วย (เสถียรพงษ์ วรรณปก, 2563) จากคติความเชื่อที่มี ที่มาจากครั้งพุทธกาลนั้นกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ทำการศึกษามีคติความเชื่อการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ นํ้ามนต์ว่า นํ้ามนต์ คือ นํ้าที่ผ่านพิธีมนต์มาแล้ว เป็นนํ้าที่นำมาใช้สำหรับการอาบ การดื่ม การประพรม ซึ่งนิยม นำมาอาบ ดื่ม หรือประพรมศีรษะ ร่างกาย นำไปใช้ประพรมภายในบริเวณบ้าน ตามป้ายร้านค้า ด้วยนับถือว่าเป็น นํ้าศักดิ์สิทธิ์ เป็นนํ้าที่มีความเป็นสิริมงคล จะนำความสวัสดิ์มีโชคมาให้ รวมทั้งช่วยในการขจัดปัดเป่าสิ่งอัปมงคล อันตราย ภัยพิบัติต่าง ๆ ได้ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2553)

ทั้งนี้จากสถานการณ์ทางสังคมโดยเฉพาะสังคมเมืองที่คนในสังคมมีการปรับตัวทั้งในเรื่องทางเศรษฐกิจ สุขภาพอนามัยจากโรคภัยที่เกิดขึ้น เช่น การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโควิด - 19 ซึ่งเป็น โรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก ทั้งด้านสาธารณสุขด้านเศรษฐกิจด้านสังคม และด้านสุขภาพจิต เพราะจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีวิกฤติการณ์ระบาดรุนแรง แนวทางการป้องกันและ รักษา ยังไม่ได้ชัดเจนเพียงพอ และก็ยังไม่มีข้อมูลจากหน่วยงานใดที่ยืนยันถึงการกำจัดเชื้อไวรัสโควิดได้อย่างเด็ดขาด ยังอยู่ในสถานการณ์ของการเฝ้าระวัง ป้องกัน และรักษาตามอาการของโรค ทำให้หลาย ๆ ภาคส่วนไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐภาคเอกชนรวมถึงประชาชนได้พยายามหาหนทางป้องกันรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมมี การเสนอแนวทางการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างชัดเจนมากขึ้น ซึ่งมีปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อ รูปแบบการใช้นํ้ามนต์ที่ยังคงมีอยู่และปรับเปลี่ยนวิธีการใช้ทำให้เห็นปรากฏการณ์ของคติความเชื่อเกี่ยวกับนํ้ามนต์ มีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับยุคแห่งสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตที่ปรับเปลี่ยนเพื่อให้คงไว้ ซึ่งการรักษาสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บนํ้ามนต์ที่มีในสังคมพุทธศาสนิกชนที่เป็นสิ่งเยียวยา จิตใจช่วยให้เกิดความสบายใจในการใช้ชีวิตในสังคม จึงถือว่าการปรับทำให้เกิดสมดุลในการนำมาใช้

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัย เรื่อง รูปแบบการใช้นํ้ามนต์และวิเคราะห์ คุณค่าของนํ้ามนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย: กรณีศึกษาการใช้นํ้ามนต์แก้วัตรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร โดยมีกรณีกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาที่ได้เก็บข้อมูลเชิงลึกจากการที่กลุ่มตัวอย่าง จะทำให้เห็นเป็นรูปแบบการใช้ นํ้ามนต์ที่มีความเป็นปัจเจกชนการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้ได้คำอธิบายถึงรูปแบบการใช้นํ้ามนต์และวิเคราะห์คุณค่าทางใจ ของนํ้ามนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัยว่านํ้ามนต์ปัจจุบันนั้นมีรูปแบบใด และเพื่อให้คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ การใช้นํ้ามนต์และคติการใช้นํ้ามนต์ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดหรือไม่หรือมีการปรับเปลี่ยนคติความเชื่อ

ในการใช้น้ำมนต์ในยุคปัจจุบันหรือไม่อย่างไร การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเพื่อให้เข้าใจมีคำอธิบายที่ชัดเจนต่อบริบทของสังคมร่วมสมัยโดยเฉพาะสังคมเมือง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการใช้น้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย จากกรณีศึกษาการใช้น้ำมนต์แก้วัตรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย จากกรณีศึกษาการใช้น้ำมนต์แก้วัตรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ดังนี้ 1) ศึกษารูปแบบการใช้น้ำมนต์และคุณค่าของน้ำมนต์ ซึ่งใช้ข้อมูลทางเอกสารเป็นข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) และข้อมูลสื่อออนไลน์เกี่ยวกับรูปแบบการใช้น้ำมนต์และคุณค่าทางใจของน้ำมนต์

ประชากรและข้อมูลสำคัญ กลุ่มประชากรตัวอย่าง 10 คน มีรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้น้ำมนต์และคุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย ซึ่งเป็นกรณีการศึกษาการใช้น้ำมนต์แก้วัตรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ไปทำบุญ ไหว้พระแก้วัด คือ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร และวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร เป็นกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้น้ำมนต์มีคติของการใช้น้ำมนต์ และการมองคุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบสอบถามปลายเปิด (Openended Question) เพื่อให้ประชากรตัวอย่างได้มีอิสระในการตอบคำถาม และมีวิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และ 2) กรอบแนวคิดทฤษฎีด้านสัญวิทยา (Semiology) ที่ศึกษาการสื่อความหมายกับสิ่งที่แสดงหรือสื่อออกมาที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ (Signified) ซึ่งสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อความหมายทางวัฒนธรรมนี้มีการเรียกกันว่า มายาคติ (Mythology) เป็นการสื่อความหมายของคติความเชื่อ รูปแบบการใช้น้ำมนต์ซึ่งเป็นรูปแบบทางวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวคิดนี้มาใช้ในการอธิบายถึงคติความเชื่อ และการใช้น้ำมนต์ในเชิงสัญลักษณ์ได้ เพราะน้ำมนต์ไม่ใช่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของพิธีกรรม น้ำมนต์ยังมีมายาคติที่ได้มาภายหลัง โดยเฉพาะเมื่อบริบทของสังคมเมืองได้ก้าวสู่บริบทของสังคมเมืองในรูปแบบที่เป็นปัจจุบัน คนในสังคมไทยที่ได้ใช้น้ำมนต์ยังมีคติความเชื่อ และรูปแบบการใช้ที่หลากหลายโดยเฉพาะในสังคมเมือง จึงเป็นข้อมูลที่น่าสนใจในการนำมาศึกษารูปแบบการใช้น้ำมนต์ คุณค่าของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอบเขตด้านเวลาระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567 - เดือนมกราคม พ.ศ. 2568
ข้อมูลสำคัญ 1) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับมหาวิทยาลัทยมหาภูมิบาล วิทยาลัย 2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ วรรณคดี งานวิจัย บทความ หนังสือ ตำรา

เอกสาร และ 3) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ และ การลงพื้นที่เก็บข้อมูล (Fieldwork) เพื่อศึกษากลุ่มประชากรที่เป็นกรณีตัวอย่าง จำนวน 10 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบของวัตถุประสงค์ สรุปผลการวิจัย และนำเสนอ ผลการวิจัย โดยวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ในประเด็นที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบการใช้น้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย จากกรณีศึกษาการใช้ น้ำมนต์แก้วัตรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) การเข้าถึงน้ำมนต์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะเป็นน้ำมนต์ที่ได้จากการไปทำบุญ ไหว้พระในพื้นที่ แก้ว วัด คือ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร และวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร ทั้งนี้การเข้าถึงน้ำมนต์เพื่อนำไปใช้ จากข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มประชากรตัวอย่าง มีข้อมูลในทิศทางเดียวกัน คือ วัดทั้งแก้ววัด สามารถเข้าไปนำน้ำมนต์กลับบ้านได้ โดยยังให้ความคิดเห็นเหมือนกัน คือ “วัดบวรนิเวศราชวรวิหารจะตั้งชั้นใส่บรรจุภัณฑ์หรือขวดน้ำมนต์ไว้ตรงกลางพระอุโบสถทำให้สะดวกมากที่สุด ในบรรดา แก้ว วัด” กลุ่มประชากรตัวอย่างยังมีความสะดวกเพราะเป็นเส้นทางพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนาที่สามารถเดินทางไปได้สำหรับกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล กลุ่มประชากรตัวอย่างมีความเชื่อว่าน้ำมนต์ที่ได้จากสถานที่เหล่านี้ คือ น้ำที่ได้ผ่านพิธีกรรมผ่านการปลุกเสก จากน้ำธรรมชาติกลายเป็นน้ำที่มีความศักดิ์สิทธิ์เสริมสิริมงคลได้ เพราะเป็นน้ำที่ผ่านพิธีกรรมผ่านการปลุกเสกจากภายในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าว นอกจากความสะดวกในการเดินทางมาแล้ว ยังมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในการได้น้ำมนต์จากสถานที่เหล่านี้ กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาลงใจกับการใช้น้ำมนต์ที่ได้มาจากพื้นที่ดังกล่าว และเชื่อในพลังอำนาจว่าน้ำมนต์ที่นำมาใช้ในรูปแบบต่าง ๆ นั้นจะให้ผลในเชิงบวก คือ เป็นเรื่องของความเป็นสิริมงคลช่วยขจัดสิ่งไม่ดีไม่เป็นมงคลช่วยขจัดสิ่งอัปมงคลเสนียดจัญไรได้ 2) รูปแบบการบรรจุภัณฑ์น้ำมนต์ของวัดแต่ละที่นั้นไม่ทำให้เกิดการใช้ความเชื่อของน้ำมนต์ของกลุ่มประชากรตัวอย่างเปลี่ยนแปลง กล่าวคือบรรจุภัณฑ์หรือแพคเกจจิ้งการบรรจุน้ำมนต์แบบขวดเช่น ที่วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร จะมีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ หรือเป็นรูปแบบของการเข้าไปตักเองด้วยการเตรียมภาชนะหรือถุงใส่มาเอง เช่น ที่วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร ไม่เป็นประเด็นกับการนำน้ำมนต์กลับบ้านไม่ได้ลำบากในการนำน้ำมนต์กลับบ้าน เป็นพฤติกรรมที่นำน้ำมนต์กลับบ้านหลังจากไหว้พระทำบุญแล้ว โดยกลุ่มประชากรตัวอย่างให้ข้อมูลในทิศทางเดียวกัน เช่น “รู้สึกสบายใจที่จะนำน้ำมนต์ที่อยู่ในวัดกลับไปด้วยหลังจากที่ได้ทำบุญที่วัดแล้ว” “รู้สึกดีที่ได้ทำบุญค่าน้ำ ค่าไฟ แล้วก็นำน้ำมนต์กลับไปบูชาที่บ้านด้วย” “เตรียมถุงมาด้วยเพราะต้องไปตักที่อ่างน้ำมนต์ที่ตั้งอยู่ทางด้านข้างของพระประธาน” ซึ่งทั้งนี้แล้วประชากรตัวอย่างคนที่ 3 (นามสมมติ ต.) ให้ความคิดเห็นอย่างชัดเจนว่า “ชอบขวดน้ำมนต์วัดบวรมาก เพราะเอากลับบ้านได้ง่าย และทุกครั้งที่มาวัดจะนำกลับบ้านไปด้วยทุกครั้ง” (ประชากรตัวอย่างคนที่ 3 (นามสมมติ ต.), 2568) และ 3) รูปแบบการใช้น้ำมนต์ “การจิบน้ำมนต์” โดยจะจิบน้ำมนต์ทันทีในพื้นที่ ณ สถานที่ที่วัดจัดเตรียมไว้ หรือนำภาชนะที่เป็นการบรรจุน้ำมนต์ของทางวัดหรือเตรียมไปเองนำกลับไปบ้าน และมีการจิบเพียงครั้งเดียว ซึ่งทั้งนี้

แล้วจากการสัมภาษณ์ประชากรตัวอย่างทั้งหมดจะพิจารณาจากลักษณะของน้ำมนต์ในขวดด้วยว่า มีความขุ่นหรือใสหรือไม่ ถ้าใสจะมีความเชื่อมั่นในการจิบแต่ถ้าขุ่นจะไม่ค่อยมั่นใจในการจิบ แต่ก็ยังจิบเพียง 1 อีก ที่มีปริมาณน้ำมนต์เข้าปากน้อยกว่าการจิบแบบปกติ ช่วยให้เกิดความสบายใจในการใช้ชีวิตในสังคมคนในสังคมก็มีการปรับตัวเพื่อใช้น้ำมนต์ การใช้น้ำมนต์ในรูปแบบการจิบของกลุ่มประชากรตัวอย่างจึงถือว่าการปรับเพื่อให้เกิดสมดุลในการนำมาใช้ภายหลังจากการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโควิด - 19

วิธีกรใช้น้ำมนต์ในแบบอื่น คือ “การประพรม” ซึ่งยังเป็นวิธีการที่กลุ่มประชากรตัวอย่างใช้กับน้ำมนต์อยู่ โดยจะมีการประพรมน้ำมนต์ทันทีในพื้นที่ ณ สถานที่ที่วัดจัดเตรียมไว้ซึ่งเป็นกรณีที่ทางวัดมีอ่างน้ำมนต์ไว้ , มีการเตรียมถุงมาตักกลับบ้านหรือนำขวดน้ำมนต์ที่เป็นบรรจุขวดแล้วกลับไป เพื่อนำไปใช้ประพรมด้วยตนเอง ลักษณะของการประพรมของกลุ่มประชากรตัวอย่างมีรูปแบบการใช้แบบประพรมคล้ายกัน คือ “ตำแหน่งของร่างกายในการประพรม” จะเริ่มที่บริเวณกลางกระหม่อมหรือส่วนตรงกลางของศีรษะ แล้วจึงค่อยประพรมตามตัวแต่ไม่ต่ำกว่าตำแหน่งเอว

“อุปกรณ์ที่ใช้ในการประพรม” กรณีประพรมน้ำมนต์ทันทีในพื้นที่ ณ สถานที่ที่วัดจัดเตรียมไว้จะเกิดขึ้นในกรณีที่วัดนั้น ๆ มีอ่างน้ำมนต์ตั้งอยู่ทางเบื้องซ้ายของพระประธานภายในพระอุโบสถ เช่น ที่วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร ก็จะมีรูปแบบ คือ การนำอุปกรณ์ที่ทางวัดวางไว้เช่น ดอกบัวสำหรับให้จุ่มลงในอ่างน้ำมนต์แล้วประพรมศีรษะร่างกายหรือบางวัดมีการจัดเตรียมภาชนะที่ใช้สำหรับการตักน้ำมนต์แล้วจึงใช้มือจุ่มเพื่อประพรมตนเอง หรือถ้าไม่ได้ประพรมน้ำมนต์ทันทีเพราะมีการนำบรรจุภัณฑ์เตรียมไว้ให้ กลุ่มประชากรตัวอย่างก็จะนำบรรจุภัณฑ์น้ำมนต์ที่ทางวัดเตรียมไว้นั้นไว้ตั้งบูชาไว้ก่อนที่โต๊ะหมู่บูชาภายในบ้านหรือหิ้งพระหรือจัดวางในตำแหน่งที่สูงระดับศีรษะขึ้นไปในพื้นที่จัดเก็บภายในบ้าน ซึ่งทั้งนี้แล้วกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมดมีพฤติกรรมเหมือนกัน คือ รูปแบบการจัดเก็บในลักษณะของการบูชา เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่เป็นมงคล มีความเป็นสิริมงคลในการจัดเก็บไว้ภายในบ้าน และมีประชากรตัวอย่าง 1 คนใน 10 คน ที่ผู้วิจัยทำการศึกษาประชากรตัวอย่างคนที่ 5 (นามสมมติ ต.) จัดเก็บบูชาด้วยการเทน้ำมนต์ที่ได้มาทั้งหมดแต่ละที่ใส่ไว้ในบาตรน้ำมนต์รวมกันตั้งหน้าโต๊ะหมู่บูชาแล้วนำมาแบ่ง แจกจ่ายให้กับญาติพี่น้องใหม่อีกครั้ง เพราะมีความเชื่อว่าเป็นการรวบรวมน้ำมนต์ที่เป็นสิริมงคลมีความศักดิ์สิทธิ์มากมาไว้ด้วยกัน เมื่อนำน้ำมนต์นั้นมาใช้ก็จะมีคามมั่นใจถึงอำนาจพุทธคุณของพระรัตนตรัยว่าจะช่วยปกป้องรักษาขจัดเสนียดจัญไรสิ่งไม่เป็นมงคลได้อย่างชะงัก (ประชากรตัวอย่างคนที่ 5 (นามสมมติ ต.), 2568) นอกจากนี้ยังมีกรณีการใช้น้ำมนต์ที่น่าสนใจคือ ประชากรตัวอย่างคนที่ 6 (นามสมมติ ก.) นำน้ำมนต์ที่ได้จาก แก้ว วัด หรือบางครั้งก็จากวัดดังมาเทรวมกันในบาตรน้ำมนต์แล้วนำสังข์ ซึ่งมีคติความเชื่อว่ามีคามบริสุทธิ์ถือเป็นสิ่งมงคลใส่ลงไปในบาตรน้ำมนต์ที่มีน้ำมนต์ยิ่งเพิ่มความขลังความศักดิ์สิทธิ์ให้กับน้ำมนต์นั้นซึ่งจะตั้งไว้ที่หน้าโต๊ะหมู่บูชาภายในบ้าน และน้ำมนต์นั้นจะนำไปใช้สำหรับการอาบ และรูปแบบการใช้น้ำมนต์ “การอาบ” ซึ่งยังเป็นวิธีการใช้น้ำมนต์ของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ยังทำอยู่ทั้งนี้กรณีที่มีการอาบน้ำมนต์ที่ได้จากวัด แก้ว วัดเป็นการอาบน้ำมนต์ด้วยตนเองเพราะทางวัดไม่ได้มีการอาบน้ำมนต์ให้ ซึ่งในการอาบน้ำมนต์นี้กลุ่มประชากรตัวอย่างมีความเชื่อที่คล้ายกันในเรื่อง “การใช้น้ำมนต์ทบน้ำอื่นที่จะนำมาผสม” (ประชากรตัวอย่างคนที่ 6 (นามสมมติ ก.), 2568)

ผลการวิจัย ในประเด็นที่ 2 เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย จากกรณีศึกษาการใช้น้ำมนต์แก้ววัดรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์คุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ให้คุณค่ากับน้ำมนต์ว่าเป็นของสูงของศักดิ์สิทธิ์มีความบริสุทธิ์

สามารถนำมาใช้ในการเสริมความเป็นสิริมงคล และใช้แก้เสนียดจัญไร สิ่งอัปมงคลได้ ซึ่งเห็นได้จากการใช้ เช่น การจิบน้ำมนต์แทนการดื่มก็นั้นก็ยังได้อานุภาพของน้ำมนต์ดุจดั่งเดิมแม้ว่าปริมาณการใช้จะน้อยกว่า แต่ก็มีคติความเชื่อที่ว่าน้ำมนต์ที่ได้มานั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ และถือว่าเป็นของสูงที่ได้จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีพุทธคุณของพระรัตนตรัยช่วยปกปักรักษา ดังนั้นการใช้ในกรณีที่ต้องการน้ำมนต์ปริมาณมาก ๆ ก็จะใช้วิธีการและจะใช้วิธีการผสมเพิ่มปริมาณน้ำมนต์ด้วยคติการใช้มนต์ทับน้ำอื่น โดยมีวิธีการ คือ “การผสมอาบ” จะเริ่มด้วยการนำน้ำที่จะใช้อาบใส่ถังหรือภาชนะที่จะใส่น้ำอาบแล้วค่อยหยดน้ำมนต์ที่ได้มาไว้ด้านบนสุดอธิษฐานแล้วจึงค่อยนำไปอาบ “พื้นที่ในการอาบ” กลุ่มประชากรตัวอย่างจะมีคำตอบคล้ายกัน คือ อาบในห้องน้ำซึ่งจะอาบเป็นลำดับสุดท้ายหลังชำระล้างร่างกายเรียบร้อยแล้ว ก่อนจะใส่เสื้อผ้า ส่วนกรณีการอาบน้ำนอกห้องน้ำมีประชากรตัวอย่างเพียง 1 คน ประชากรตัวอย่างคนที่ 9 (นามสมมติ บ.) ที่ใช้วิธีการอาบนอกห้องน้ำโดยเสื้อสวมผ้า ซึ่งประชากรตัวอย่างคนนี้ให้เหตุผลว่าเป็นกรณีที่เกิดขึ้นที่ไม่สบายกายไม่สบายใจอาจจะโดยไสยศาสตร์สิ่งอัปมงคลจึงต้องอาบนอกน้ำมนต์ให้พ้นชายคาบ้าน และหลังจากอาบแล้วก็จะบิดเสื้อผ้าที่เปียกน้ำมนต์ลงพื้นแล้วเปลี่ยนเสื้อผ้าก่อนเข้าไปในบ้าน “เวลาในการอาบ” (ประชากรตัวอย่างคนที่ 9 (นามสมมติ บ.), 2568) กลุ่มประชากรตัวอย่างไม่ได้กำหนดเวลาชัดเจนขึ้นกับความสะดวกยกเว้นกลุ่มประชากรตัวอย่างเพียง 1 คน คือ ประชากรตัวอย่างคนที่ 9 (นามสมมติ บ.) ที่มีคติการอาบนอกห้องน้ำเพราะมีเหตุผลว่าเป็นกรณีที่เกิดขึ้นที่ไม่สบายกายไม่สบายใจอาจจะโดยไสยศาสตร์สิ่งอัปมงคล ดังนั้นจะอาบน้ำมนต์ก่อนเวลาเที่ยงวันหรือก่อนเวลา 12.00 น. โดยให้เหตุผลว่าการกระทำการใด ๆ ที่ยังเห็นแสงมีความสว่างจะเป็นสิริมงคลเป็นการเริ่มต้นใหม่ และจะใช้มนต์อาบซ้ำติดกันเป็นเวลา 3 วัน (ประชากรตัวอย่างคนที่ 9 (นามสมมติ บ.), 2568) จากการศึกษายังพบว่า มีการให้คุณค่ากับพื้นที่ของวัด โดยกลุ่มประชากรตัวอย่างยังให้คุณค่ากับน้ำมนต์จากพื้นที่ เก้า วัดเป็นหลักสำคัญ กล่าวคือ น้ำมนต์ที่ตั้งอยู่ในตำแหน่งและพื้นที่ของวัดถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ด้วยสถานที่เหล่านี้เป็นศาสนสถานที่เก่าแก่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน น้ำมนต์ที่ได้จากสถานที่เหล่านี้ คือ น้ำที่ได้ผ่านพิธีกรรมผ่านการปลุกเสกจากน้ำธรรมดากลายเป็นน้ำที่มีความศักดิ์สิทธิ์เสริมสิริมงคลได้ กลุ่มประชากรตัวอย่างให้คุณค่าและมีคติความเชื่อที่ตรงกันว่า วัด เก้า วัดที่มีความเก่าแก่มีประวัติศาสตร์ยาวนานเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เมื่อได้มีพิธีกรรมการปลุกเสกทำให้ได้น้ำมนต์ ซึ่งจะทำให้มนต์ที่ได้มานั้นมีความเป็นสิริมงคลกับการนำไปใช้และการครอบครองของเชื่อในพลังอานุภาพอานุภาพของพระพุทธคุณในการเจริญน้ำพระพุทธรูปจากพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ เชื่อในอานุภาพของพระธรรมคุณที่ว่าหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าสามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาอุปสรรคคุ้มครองคุ้มภัยได้และอานุภาพของพระสังฆคุณผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาเป็นความเชื่อในพลังอานุภาพของพระรัตนตรัย ในการสวดทำน้ำมนต์ ดังนั้น น้ำมนต์ที่นำมาใช้ในรูปแบบต่าง ๆ นั้นจะให้ผลในเชิงบวก คือ เป็นเรื่องของความเป็นสิริมงคล ช่วยขจัดสิ่งไม่ดีไม่เป็นมงคล ช่วยขจัดสิ่งอัปมงคล เสนียดจัญไรได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

รูปแบบการใช้น้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัยจากกรณีศึกษาการใช้น้ำมนต์แก้วัตรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) การเข้าถึงน้ำมนต์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2) รูปแบบการบรรจุภัณฑ์น้ำมนต์ และ 3) รูปแบบการใช้น้ำมนต์ “การจิบน้ำมนต์” จากการศึกษา ในประเด็นที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบการใช้น้ำมนต์ในบริบท

สังคมร่วมสมัย จากกรณีศึกษาการใช้ความมั่นใจว่าวัดรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ว่า ในเรื่องการเข้าถึงความมั่นใจของกลุ่มประชากรตัวอย่าง คือ ความมั่นใจที่ได้มานั้น จะเป็นความมั่นใจที่ได้จากการไปทำบุญ ไหว้พระในพื้นที่ เก้า วัด โดยมีวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร และวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร ที่นำมาใช้เกี่ยวข้องกับเรื่องการเป็นพื้นที่ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ให้มีความสำคัญกับพื้นที่ตำแหน่งของความมั่นใจที่จัดวางไว้ในวัด ด้วยสถานที่เหล่านี้มีอายุของการก่อตั้งเป็นศาสนสถานที่เก่าแก่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ในการเดินทางไปวัดทั้ง เก้า วัด มีความสะดวกเพราะเป็นเส้นทางพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนาที่สามารถเดินทางไปได้ในพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์ กลุ่มประชากรตัวอย่างมีความเชื่อว่าความมั่นใจที่ได้จากสถานที่เหล่านี้ คือ น้ำที่ได้ผ่านพิธีกรรมผ่านการปลุกเสก จากนั้นธรรมดากลายเป็นน้ำที่มีความศักดิ์สิทธิ์เสริมสิริมงคลได้ พื้นที่ที่มีความเก่าแก่เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เมื่อได้มีพิธีกรรมการปลุกเสกทำให้ได้ความมั่นใจที่มีความเป็นสิริมงคลกับการนำไปใช้และการครอบครองของตนเองรวมถึงเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาความมั่นใจกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาก็สบายใจกับการใช้ความมั่นใจที่ได้มาจากพื้นที่ดังกล่าวและเชื่อในพลังอำนาจว่าความมั่นใจที่นำมาใช้ในรูปแบบต่าง ๆ นั้น จะให้ผลในเชิงบวก คือ เป็นเรื่องของความเป็นสิริมงคลช่วยจัดสิ่งไม่ดีไม่เป็นมงคล ช่วยจัดสิ่งอัปมงคลเสียดังไรก็ได้ ในเรื่องพฤติกรรมการใช้ความมั่นใจนั้น พบว่า รูปแบบการใช้ความมั่นใจยังมีวิธีการใช้สอดคล้องกับแบบแผนเดิม คือ “การประพรม การอาบ และการจิบความมั่นใจ” ซึ่งเป็นรูปแบบการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ที่ต้องระแวดระวังภัย ภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโควิด - 19 ซึ่งจะมีการจิบความมั่นใจเพียงครั้งเดียวกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมดมีความเชื่อที่ศรัทธาเชื่อมั่นว่าความมั่นใจเพียงจิบเดียวที่ได้จากวัด เก้า วัดแม้จะมีปริมาณการใช้น้อยกว่าครั้งสมัยก่อนการเกิดสถานการณ์โควิด - 19 แต่ก็ช่วยให้เกิดความสบายใจในการใช้ชีวิตในสังคมซึ่งถือเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การดูแลสุขภาพอนามัยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตสังคมร่วมสมัย ส่วนรูปแบบการใช้แบบ “การประพรม” ยังเป็นวิธีการที่กลุ่มประชากรตัวอย่างใช้กับความมั่นใจอยู่สอดคล้องกับคติการใช้ในแบบก่อนเกิดสถานการณ์โควิดที่มีการประพรมคล้ายกัน คือ “ตำแหน่งของร่างกายในการประพรม” จะเริ่มที่บริเวณกลางกระหม่อมหรือส่วนตรงกลางของศีรษะแล้วจึงค่อยประพรมตามตัวแต่ไม่ต่ำกว่าตำแหน่งเอวการนำความมั่นใจกลับไปใช้หรือบูชาที่บ้านก็มีคติการใช้สอดคล้องกับคติการใช้ในแบบก่อนเกิดสถานการณ์โควิด คือ ตั้งบูชาไว้ก่อนที่โต๊ะหมู่บูชาภายในบ้านหรือหิ้งพระหรือจัดวางในตำแหน่งที่สูงระดับศีรษะขึ้นไปในพื้นที่จัดเก็บภายในบ้าน ซึ่งทั้งนี้แล้วกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมดมีพฤติกรรมเหมือนกัน คือ รูปแบบการจัดเก็บในลักษณะของการบูชาเพราะถือว่าเป็นสิ่งที่เป็นมงคลในการจัดเก็บไว้ในบ้าน ทั้งนี้ในพฤติกรรมการใช้และความเชื่อมีการผสมผสานแนวคิดในเรื่องความเป็นสิริมงคลของวัตถุธาตุจากอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบูชาความมั่นใจเพราะจากประชากรตัวอย่างคนที่ 6 (นามสมมติ ก.) นำความมั่นใจที่ได้จาก เก้า วัดหรือบางครั้งก็จากวัดดังมาเทรวมกันในบาตรความมั่นใจแล้วนำสังข์ ซึ่งมีคติความเชื่อว่า มีความบริสุทธิ์ในตัวเองอยู่แล้ว ถือเป็นสิ่งมงคล ใส่ลงไปในบาตรความมั่นใจที่มีน้ำมนต์ ยิ่งเพิ่มความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ให้กับน้ำมนต์นั้นซึ่งจะตั้งไว้ที่หน้าโต๊ะหมู่บูชาภายในบ้านและน้ำมนต์นั้นจะนำไปใช้สำหรับการอาบ สิ่งที่น่าสนใจ คือ สังข์ เป็นอุปกรณ์ที่ประชากรตัวอย่างคนที่ 6 (นามสมมติ ก.) ท่านนี้หาซื้อจากช่องทางออนไลน์, จากคนที่สะสมของเก่าโดย

เชื่อมั่นศรัทธาในอานุภาพของสังข์ว่าไม่ว่าจะมาจากช่องทางใดก็มีความมงคลในตัวอยู่แล้วซึ่งมีแตกต่างกับคติความเชื่อที่ศรัทธาในน้ำมันที่นำมาใช้จาก แก้ว วัดว่ามาจากพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ผ่านการปลุกเสกจากพระภิกษุสงฆ์ ภายในพระอุโบสถของวัด แก้ว วัด เป็นการผสมผสานแนวคิดแบบร่วมสมัยตามวิถีของสังคมเมืองที่มีความเป็นพลวัตปรับตัวตามสถานการณ์และแนวคิดจากสื่อเทคโนโลยีที่คนในสังคมเมืองเข้าถึงสื่อสารได้ง่ายขมวดเข้ากับคติความเชื่อพื้นฐานเดิมของตนเองในเรื่องความเป็นมงคล ความบริสุทธิ์ซึ่งไม่ใช่ความหมายเฉพาะน้ำมันเท่านั้นยังรวมถึงข้าวของเครื่องใช้ที่นำมาประกอบการใช้ ยังมีคุณสมบัติที่มีความหมายเป็นมงคลอีกด้วย ทั้งนี้การอาบน้ำมันของกลุ่มประชากรศึกษามีแนวคิดการอาบน้ำมนต์สอดคล้องกับแบบแผนเคล็ดลัทธิการอาบน้ำมนต์แบบเดิม คือ “การใช้ น้ำมันตักน้ำอื่นที่จะนำมาผสม” หลักการใช้นี้เป็นไปตามคติความเชื่อที่ว่าน้ำมันที่ได้มานั้นมีความศักดิ์สิทธิ์และถือว่าเป็นของสูงที่ได้อานุภาพจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีพุทธคุณของพระรัตนตรัยช่วยปกป้องรักษา ดังนั้นการใช้ในกรณีที่ต้องการน้ำมันปริมาณมาก ๆ สำหรับการอาบจะใช้วิธีการผสมด้วยคติ ใช้น้ำมันตักน้ำอื่นโดยมีวิธีการ คือ “การผสมอาบ” ซึ่งใช้วิถีชีวิตแบบคนในสังคมเมืองที่มีความสะดวกสบายในการใช้พื้นที่ภายในบ้าน ดังนั้น การอาบน้ำมนต์จึงใช้พื้นที่ห้องน้ำได้มีข้อน่าสนใจ 1 ตัวอย่างเท่านั้น คือ ประชากรตัวอย่างคนที่ 9 (นามสมมติ บ.) ที่ใช้วิธีการอาบนอกห้องน้ำโดยเสื่อสวมผ้าเพราะมีหลักคิดที่ว่า การอาบน้ำมนต์ที่ใช้ขจัดสิ่งไม่ดีอัปมงคลจะต้องอาบให้พ้นชายคาบ้านเพื่อไม่ให้สิ่งไม่ดีอัปมงคลอยู่ในชายคาบ้านที่ตนเองอาศัย เป็นหลักการใช้ คือ น้ำมันที่เป็นของมงคล จิบ ประพรม ได้ แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์การอาบน้ำมนต์จากความเชื่อว่ามีสิ่งอัปมงคลเข้าตัวจะกำจัดออกให้พ้นจากตัวพ้นจากชายคาบ้านด้วยการอาบน้ำมนต์นอกชายคาบ้าน น้ำมันได้แสดงบทบาท หน้าที่ที่มีต่อประชากรตัวอย่างตอบสนองต่อความต้องการใช้ที่ให้ผลทางบวกต่อจิตใจของผู้ที่นำน้ำมันไปใช้ ทั้งในแบบเสริมความเป็นสิริมงคลเพิ่มความมั่นใจ และแบบที่ใช้แก้ไขวิกฤติภายในจิตใจของผู้ที่นำไปใช้ เพื่อให้มีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ บุษย์ชญาณนท์ ในเรื่อง “ความเชื่อเรื่องน้ำพุทธมนต์สำหรับพุทธศาสนิกชน” ที่กล่าวถึงการประพรมน้ำมัน ที่ชาวพุทธจะมีคติความเชื่อในพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึ่งของชาวพุทธ และมีอานุภาพมากทั้งพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ อีกทั้งขั้นตอนในการเจริญน้ำพุทธมนต์เป็นการแสดงถึงคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีด้านพิธีกรรมตามคติความเชื่อของพุทธศาสนิกชนว่าเป็นสิริมงคล เป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ช่วยในการดับทุกข์ ทำให้เกิดสิริมงคล (สุชาติ บุษย์ชญาณนท์, 2561)

ผลการวิเคราะห์คุณค่าทางใจของน้ำมันในบริบทสังคมร่วมสมัย จากกรณีศึกษาการใช้ น้ำมันแก้ววัดรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร การวิจัยในประเด็นที่ 2 เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางใจของน้ำมันในบริบทสังคมร่วมสมัย จากกรณีศึกษาการใช้ น้ำมันแก้ววัดรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ให้คุณค่ากับน้ำมันว่าเป็นของสูงของศักดิ์สิทธิ์มีความบริสุทธิ์สามารถนำมาใช้ในการเสริมความเป็นสิริมงคล และใช้แก้เสนียดจัญไร สิ่งอัปมงคลได้ ซึ่งเห็นได้จากการใช้เช่น การจิบน้ำมันแทนการตีมันก็ยังได้อานุภาพของน้ำมันดุจเดิมแม้ว่าปริมาณการใช้จะน้อยกว่า แต่ก็มีคติความเชื่อที่ว่าน้ำมันที่ได้มานั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ และถือว่าเป็นของสูงที่มีพุทธคุณของพระรัตนตรัยช่วยปกป้องรักษา การมองคุณค่าของน้ำมันในบริบทสังคมร่วมสมัย ยังมีรูปแบบการใช้มีการประพรม การจิบ การอาบ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม ประเพณีด้านพิธีกรรมตามคติความเชื่อของพุทธศาสนิกชนที่มีคติของความเป็นสิริมงคลภายใต้เงื่อนไขการรู้จักใช้ไม่ว่าจะรูปแบบการประพรมที่จะประพรมตามตำแหน่งของร่างกายจากที่สูงส่วนศีรษะเป็นสำคัญเริ่มต้นและไม่ต่ำกว่าส่วนเอว ส่วนการจิบ ซึ่ง

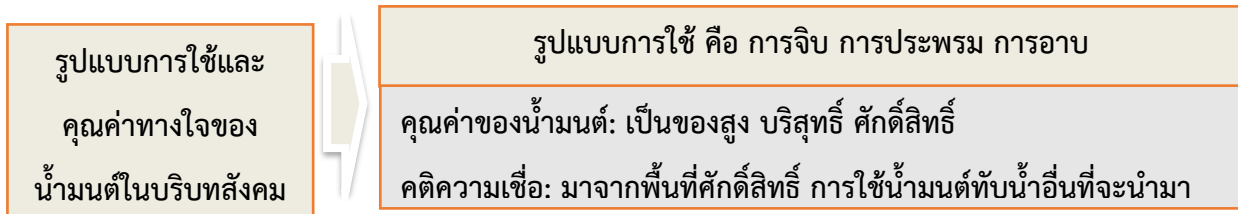
ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของการจิบ คือ การลิ้มการดื่มทีละนิด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ซึ่งเป็นรูปแบบการปกป้องตนเองจากโรคร้ายไข้เจ็บ เป็นการปรับตัวให้เข้ากับ ยุคสมัยของสังคมไทยปัจจุบันที่ยังอยู่ท่ามกลางการระแวดระวังตัวจากโรคร้ายไข้เจ็บที่อาจเกิดขึ้นใหม่ได้ แต่ไม่ได้ ลดทอนคุณค่าทางสุขภาพของความมั่นคงตามคติความเชื่อที่ว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์มีคุณค่าในการนำมาใช้ ทั้งเพื่อปกป้อง รักษาและแก้เสนียดจัญไรสิ่งอัปมงคล สิ่งที่เกิดจากคุณไสย ผี สิ่งอัปมงคล ผู้วิจัยพบว่า คติความเชื่อเรื่องน้ำมนต์ ขจัดเสนียดจัญไร คุณไสย ผี สิ่งอัปมงคลนี้ ได้มีบทบาทอยู่ในความเชื่อที่เป็นพหุวัฒนธรรม เพื่อตอบโจทย์ แก่ปัญหา รองรับความต้องการของคนในสังคมเมืองที่มีความเป็นพลวัตสูง มีคติความเชื่อที่นำมาผสมผสานกันระหว่างผี ศาสนาพุทธ และความเชื่อพื้นถิ่นซึ่งเป็นคติความเชื่อที่ติดตัวมาของประชากรศึกษาที่มีวิถีชีวิตภูมิลำเนาที่แตกต่างกัน ก็มีผลต่อการผสมผสานคติความเชื่อ ซึ่งการอภิปรายผลในส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิลักษณ์ เกษมผลกุล และสินีกันต์ แก้วกัณหา ที่ศึกษาในเรื่อง รูปแบบและบทบาทความเชื่อในสถานการณ์ไวรัสโคโรนา: การศึกษา ความเป็นพหุวัฒนธรรมในสังคมไทย ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายทางความเชื่อของคนในสังคมไทยที่ปรากฏใน สถานการณ์ไวรัสโคโรนา หนึ่งในความเชื่อนั้น คือ ความเชื่อแบบผสมผสานที่ปรากฏความเชื่อที่ผสมผสานกัน ระหว่างลัทธิบูชาผี ศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ (อภิลักษณ์ เกษมผลกุล และสินีกันต์ แก้วกัณหา, 2563) และ วิธีการอาบนํ้ามนต์ คือ แนวทางแก้ไข ซึ่งเป็นคติความเชื่อซึ่งเป็นรากเหง้าเดิมที่คนรุ่นปู่ย่าตายายของกลุ่มประชากร ศึกษาบอกสอนไว้ถึงคติความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งดีงามสิ่งมงคลสามารถนำมาใช้ขจัดปัดเป่าสิ่งอัปมงคล เป็นการเน้นย้ำให้ เห็นถึงคติความเชื่อที่นํ้ามนต์ซึ่งเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีความบริสุทธิ์ และในเชิงคติความเชื่อนั้นสามารถช่วยในการดับ ทุกข์ดับโรคร้ายต่าง ๆ ทำให้เกิดสิริมงคลกับผู้ที่นำไปใช้ได้ และจากผลการวิจัยในคติความเชื่อที่ว่า “การใช้นํ้ามนต์ ทับนํ้าอื่นที่จะนำมาผสม” เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อเรื่องของสูง เป็นการจัดลำดับในแง่การใช้ระหว่าง น้ำ นํ้ามนต์ และในเรื่องคุณค่าของความศักดิ์สิทธิ์ในนํ้ามนต์ที่ไม่ว่าจะนำไปเติมเพิ่มปริมาณขนาดไหนก็สามารถทำได้ และนํ้าที่ได้รับการเติมหยดผสมในลักษณะของ “การใช้นํ้ามนต์ทับนํ้าอื่นนั้น” เกิดคติความเชื่อที่นํ้านั้นก็จะ เป็น นํ้ามนต์ดุจดุจดียวกันมีอานุภาพเฉกเช่นเดียวกันกับนํ้ามนต์ที่ใช้เดิมที่สามารถช่วยในการดับทุกข์ ดับโรคร้ายต่าง ๆ และทำให้เกิดสิริมงคลกับผู้ที่นำไปใช้ได้

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้พบองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในบริบทสังคมร่วมสมัย ได้แก่ 1) รูปแบบการใช้นํ้ามนต์ และ 2) การให้คุณค่าทางใจของนํ้ามนต์ กล่าวคือ ทำให้พบองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในบริบทสังคมร่วมสมัย ซึ่งสอดคล้องกับวิถีดั้งเดิม ในเรื่องศึกษารูปแบบการใช้นํ้ามนต์ การประพรม การอาบนํ้ามนต์ และรูปแบบการใช้นํ้ามนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัยที่มีพฤติกรรมการใช้แบบ การจิบ การปรับตัวคนในสังคมเมืองที่มีความเป็นพลวัตสูง ปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์การใช้ชีวิตที่ต้องระวังโรคร้ายไข้เจ็บ การปรากฏอยู่ของนํ้ามนต์ที่มีการปรับตัว รูปแบบการใช้ในบริบทสังคมร่วมสมัย เพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและสามารถใช้นํ้ามนต์ได้ คติความเชื่อใน เรื่องความเป็นมงคลยังคงคงเดิม ในเรื่องการให้คุณค่าของนํ้ามนต์ที่มีคติการใช้นํ้ามนต์ทับนํ้าอื่นที่จะนำมาผสม สะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อเรื่องของสูงของต่ำเป็นการจัดลำดับในแง่การใช้ระหว่างน้ำ นํ้ามนต์ เป็นการให้คุณค่า เรื่องความศักดิ์สิทธิ์ น้ำที่นำมาผสมนั้นมีอานุภาพเฉกเช่นเดียวกันกับนํ้ามนต์ที่ช่วยในการดับทุกข์ ดับโรคร้ายและทำ

ให้เกิดสิริมงคลกับผู้ที่นำไปใช้ได้ และผู้วิจัยพบว่าเรื่องการให้คุณค่า ความสำคัญกับพื้นที่ แก้ว วัด ที่ได้ น้ำมนต์มา และการนำ “สังข์” เข้ามาเกี่ยวข้องกับน้ำมนต์ด้วยคติความเชื่อในเรื่องวัตถุธาตุที่มีความบริสุทธิ์ ความเป็นมงคลดุจเดียวกันกับน้ำมนต์ เมื่อนำมาใช้ร่วมกันยิ่งเพิ่มพลังอำนาจความเป็นมงคลมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถเขียนเป็นโมเดลภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการใช้และคุณค่าของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า รูปแบบการใช้น้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัยจากกรณีศึกษาการใช้น้ำมนต์แก้ววัดรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) การเข้าถึงน้ำมนต์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2) รูปแบบการบรรจุภัณฑ์น้ำมนต์ และ 3) รูปแบบการใช้น้ำมนต์ “การจิบน้ำมนต์” น้ำมนต์ได้แสดงบทบาทหน้าที่ที่มีต่อประชากรตัวอย่างตอบสนองต่อความต้องการใช้ที่ให้ผลทางบวกต่อจิตใจของผู้ที่นำน้ำมนต์ไปใช้ ทั้งในแบบเสริมความเป็นสิริมงคลเพิ่มความมั่นใจ และแบบที่ใช้แก้ไขวิกฤติภายในจิตใจของผู้ที่นำไปใช้ เพื่อให้มีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ คุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย เชื่อว่าน้ำมนต์เป็นของสูงของศักดิ์สิทธิ์มีความบริสุทธิ์สามารถนำมาใช้ในการเสริมความเป็นสิริมงคล และใช้แก้เสนียดจัญไร สิ่งอัปมงคลได้ ซึ่งเห็นได้จากการใช้เช่น การจิบน้ำมนต์แทนการตื๋มนั้นก็ยังได้อาณูภาพของน้ำมนต์ดุจเดิมแม้ว่าปริมาณการใช้จะน้อยกว่า แต่ก็มีคติความเชื่อที่ว่าน้ำมนต์ที่ได้มานั้นเป็นของสูงที่ได้อาณูภาพจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีพุทธคุณของพระรัตนตรัยช่วยปกป้องรักษา การมองคุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย ยังมีรูปแบบการใช้มีการประพรม การจิบ การอาบ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม ประเพณีด้านพิธีกรรมตามคติความเชื่อของพุทธศาสนิกชนที่มีคติของความเป็นสิริมงคลภายใต้เงื่อนไขการรู้จักที่ใช้ไม่ว่าจะรูปแบบการประพรมตามตำแหน่งของร่างกายจากที่สูงส่วนศีรษะเป็นสำคัญเริ่มต้นและไม่ต่ำกว่าส่วนเอว มีรูปแบบการใช้ที่คล้ายคลึงกันกับการบอกสอนของคนรุ่นพ่อแม่ปู่ย่าตายาย มีคติความเชื่อที่เป็นหลักคิดหลักปฏิบัติในการใช้น้ำมนต์ และคติความเชื่อที่ยังยึดมั่นในเรื่องอาณูภาพน้ำมนต์ไม่ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบันที่ตอบรับกับสถานการณ์ในเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ แต่ทั้งนี้ยังเชื่อในอาณูภาพของน้ำมนต์ และในพลังแห่งความเป็นสิริมงคล ที่ยังคงมีดุจเดิม แต่ด้วยคติความเชื่อในหลักการใช้ที่ถ้ายังมีเงื่อนไขประพุดติปฏิบัติและเห็นคุณค่าในคติความเชื่อการใช้แบ่งปันก็ไม่ได้ทำให้อาณูภาพของน้ำมนต์หายไป จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ เช่น การวิเคราะห์บทบาทของน้ำมนต์จากรูปแบบการใช้น้ำมนต์ที่หลากหลายนั้น มีคติความเชื่ออื่นใดที่เพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนจากวิถีดั้งเดิมหรือไม่ ผลการวิจัยนี้ใช้เป็นกรณีตัวอย่างให้กับผู้ที่สนใจทำการศึกษา และภาครัฐที่

เกี่ยวข้องกับเชิงนโยบาย แผนการบริหารจัดการในสถานการณ์โรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อแสดงความเข้าใจ หรือเพื่อสื่อสารทางวัฒนธรรมความเชื่อ พิธีกรรม

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้และคุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย: กรณีศึกษาการใช้ น้ำมนต์แก้วัดรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร ของ ญัฐณินท์ ศุภรังสีห์ นี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ นิสิตปริญญาเอก เรื่องปรากฏการณ์น้ำมนต์ในสังคมเมืองปัจจุบัน สาขาคติชนวิทยา ภาควิชาภาษา ศาสนา คติชน วิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมี ดร.ญัฐพร ไข่มุกข์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์

เอกสารอ้างอิง

- ประชากรตัวอย่างคนที่ 3 (นามสมมติ ต.). (19 ก.พ. 2568). รูปแบบการใช้และคุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย: กรณีศึกษาการใช้ น้ำมนต์แก้วัดรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร. (ญัฐณินท์ ศุภรังสีห์, ผู้สัมภาษณ์)
- ประชากรตัวอย่างคนที่ 5 (นามสมมติ ต.). (19 ก.พ. 2568). รูปแบบการใช้และคุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย: กรณีศึกษาการใช้ น้ำมนต์แก้วัดรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร. (ญัฐณินท์ ศุภรังสีห์, ผู้สัมภาษณ์)
- ประชากรตัวอย่างคนที่ 6 (นามสมมติ ก.). (19 ก.พ. 2568). รูปแบบการใช้และคุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย: กรณีศึกษาการใช้ น้ำมนต์แก้วัดรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร. (ญัฐณินท์ ศุภรังสีห์, ผู้สัมภาษณ์)
- ประชากรตัวอย่างคนที่ 9 (นามสมมติ บ.). (19 ก.พ. 2568). รูปแบบการใช้และคุณค่าทางใจของน้ำมนต์ในบริบทสังคมร่วมสมัย: กรณีศึกษาการใช้ น้ำมนต์แก้วัดรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร. (ญัฐณินท์ ศุภรังสีห์, ผู้สัมภาษณ์)
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2553). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ “คำวัด”. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระมหาสมปาน ชาคโร. (2557). น้ำ (Water). วารสาร JBVDSR วนัมภูองแหวกพุทธศาสตร์ปริทรรศน์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, 1(1), 33-45.
- มูลนิธิมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์. (2565). พระไตรปิฎกและอรรถกถา แปล พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท เล่ม 4. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- วรารณ คีรีพัฒน์. (2552). น้ำคือชีวิต: ธรรมชาติบำบัดด้วยน้ำ. วารสารภูมิแล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 30(1), 88-91.

- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2561). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- สุชาติ บุษย์ชญาณนท์. (2561). ความเชื่อเรื่องน้ำมนต์สำหรับพุทธศาสนิกชน. วารสารวันมัญงแหวกพุทธศาสตรปริทรรศน์, 5(1), 25-39.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2560). พระไตรปิฎกฉบับประชาชนย่อความจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี 45 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพระไตรปิฎกเพื่อประชาชน.
- สุริยา รัตนกุล และศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิง. (2555). พิธีกรรมในศาสนาภาค 2. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2563). สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.
- อภิรักษ์ณัฏฐ์ เกษมผลกุล และสินีกันต์ แก้วกัณหา. (2563). รูปแบบและบทบาทความเชื่อในสถานการณ์ไวรัสโคโรนา: การศึกษาความเป็นพหุวัฒนธรรมในสังคมไทย. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย, 28(3), 260-286.